

EUROOPA KOMISJON

SIDEVÕRKUDE, SISU JA TEHNOLOOGIA PEADIREKTORAAT
TERVISE JA TOIDUOHUTUSE PEADIREKTORAAT
SISETURU, TÖÖSTUSE, ETTEVÕTLUSE JA VKEDE PEADIREKTORAAT

Brüssel, 25. juuni 2020

TEADE SIDUSRÜHMADALE

ÜHENDKUNINGRIIGI VÄLJAASTUMINE JA ELI NORMID INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE LÕPPEMISE VALDKONNAS

Alates 1. veebruarist 2020 on Ühendkuningriik Euroopa Liidust välja astunud ja temast on saanud kolmas riik¹. Väljaastumislepinguga² on ette nähtud üleminekuperiood, mis lõpeb 31. detsembril 2020³. Kuni selle kuupäevani kohaldatakse ELi õigust täies ulatuses Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis⁴.

Üleminekuperioodi jooksul peavad Euroopa Liit ja Ühendkuningriik läbirääkimisi uue partnerluslepingu üle, millega nähakse eeskätt ette vabakaubanduspiirkond. Ei ole aga kindel, kas uus partnerlusleping sõlmitakse ja jõustub üleminekuperioodi lõpus. Igal juhul hakkavad uuel lepingul põhineva suhte korral turulepääsu tingimused olema väga erinevad sellest, kuidas Ühendkuningriik osaleb siseturul,⁵ ELi tolliliidus ning käibemaksu- ja aktsiisivaldkonnas.

Ühtlasi saab Ühendkuningriigist pärast üleminekuperioodi lõppu ELi liikmesriikides rakendatava ja kohaldatava ELi õiguse seisukohast kolmas riik.

Seetõttu tuletatakse kõigile huvitatud isikutele ja eeskätt ettevõtjatele meelde, milline on õiguslik olukord pärast üleminekuperioodi lõppu (osa A allpool). Lisaks selgitatakse käesolevas teates väljaastumislepingu teatavaid asjakohaseid väljaastumisega seotud sätteid (osa B allpool).

Soovitused sidusrühmadele

¹ Kolmas riik on riik, mis ei ole ELi liige.

² Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping, ELT L 29, 31.1.2020, lk 7 (edaspidi „väljaastumisleping“).

³ Üleminekuperioodi võib pikendada ühe korra enne 1. juulit 2020 ühe kuni kahe aasta võrra (väljaastumislepingu artikli 132 lõige 1). Ühendkuningriigi valitsus on siiani üleminekuperioodi pikendamise välistanud.

⁴ Võttes arvesse teatavaid väljaastumislepingu artiklis 127 sätestatud erandeid, mis ei ole käesoleva teate kontekstis asjakohased.

⁵ Eelkõige ei ole vabakaubanduslepinguga ette nähtud (kaupade ja teenuste valdkonnas) selliseid siseturu põhimõtteid nagu vastastikune tunnustamine, päritoluriigi põhimõte ja ühtlustamine. Samuti ei kõrvalda vabakaubandusleping tolliformaalsusi ja -kontrolle, sealhulgas neid, mis puudutavad kaupade päritolu ja nende valmistamiseks kasutatud sisendeid, ega impordi- ja ekspordikeeldusid ja -piiranguid.

Eeskätt soovitatakse sidusrühmadel käesoleva teate põhjal hinnata, milline on üleminekuperioodi lõppemise mõju.

NB!

Käesolevas teates ei käsitleta ELi norme järgmistes valdkondades:

- konkreetsed intellektuaalomandiõigused, nt autoriõigus, geograafilised tähised, sordikaitse, kaubamärgid ja disainilahendused;
- täiendava kaitse tunnistused;
- intellektuaalomandi õiguskaitse tagamine tollis;
- paralleelkaubanduse regulatiivsed aspektid, mis on sätestatud näiteks taimekaitsevahendeid, biotsiide ja ravimeid käsitlevates ELi õigusaktides.

Nende aspektide kohta on koostamisel või avaldatud muud teated⁶.

A. ÕIGUSLIK OLUKORD PÄRAST ÜLEMINEKUPERIOODI LÕPPU

Pärast üleminekuperioodi lõppu ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes⁷ enam intellektuaalomandi õiguste lõppemist käsitlevaid ELi õigusnorme⁸⁹. Sellel on eelkõige alljärgnevad tagajärjed.

⁶ https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/future-partnership/preparing-end-transition-period_et.

⁷ Kuigi Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis on sätestatud, et seoses Põhja-Iirimaaaga kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis teatavaid kaupu käsitlevad ELi *acquis*⁷ õigusnorme, ei ole seal sätestatud intellektuaalomandiõiguse lõppemist ELis, juhul kui kaup on lastud seaduslikult Põhja-Iirimaa turule.

⁸ Õiguste lõppemist käsitlevad ELi õigusnormid tulenevad valdavalt Euroopa Liidu Kohtu lahenditest, milles on tõlgendatud ELi toimimise lepingu artiklit 34 liikmesriikidevaheliste koguseliste piirangutega samaväärse toimega meetmete kohta. Euroopa Kohtu tõlgenduses on alusleping alati tähendanud, et intellektuaalomandiõigustega tagatud õigused lõpevad ühtsel turul siis, kui asjaomased tooted Euroopa Liidus turule lastakse (kui seda teeb õiguse omaja või tehakse seda tema loaga). Vt näiteks järgmisi kohtuasju: Centrafarm ja Adriaan de Peijper *versus* Sterling Drug Inc (C-15/74), Merck & Co. Inc. *versus* Stephar BV ja Petrus Stephanus Exler (C-187/80).

Selline kohtupraktika kajastub intellektuaalomandiõiguse osas mitmes ELi õigusaktis: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määruse (EL) 2017/1001 (Euroopa Liidu kaubamärgi kohta) artikkel 15 („ELi kaubamärgist tulenevate õiguste ammendumine“) (ELT L 154, 16.6.2017, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2436 (kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta) artikkel 15 („Kaubamärgist tulenevate õiguste ammendumine“) (ELT L 336, 23.12.2015, lk 1); nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 6/2002 (ühenduse disainilahenduse kohta) artikkel 21 („Õiguste lõppemine“) (EÜT L 3, 5.1.2002, lk 1); direktiivi 98/71/EÜ artikkel 15 („Õiguste lõppemine“); nõukogu 27. juuli 1994. aasta määruse (EÜ) nr 2100/94 (ühenduse sordikaitse kohta) artikkel 16 („Ühenduse sordikaitse lõppemine“) (EÜT L 227, 1.9.1994, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ (autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas) artikkel 4 („Levitamisõigus“) (EÜT L 167, 22.6.2001, lk 10); direktiivi 2009/24 (arvutiprogrammide õiguskaitse kohta) artikkel 4 („Piiratud toimingud“) (ELT L 111, 5.5.2009, lk 16);

ELi õigusega on ette nähtud, et kui intellektuaalomandiõigusega kaitstud kaup on Euroopa Liidus seaduslikult turule lastud¹⁰ (seda on teinud õiguse omaja või on seda tehtud tema loaga), lõpevad sellest intellektuaalomandiõigusest tulenevad kauba äriotstarbelise kasutamise seotud õigused. Sellisel juhul ei saa õiguse omaja kõnealusele intellektuaalomandiõigusele viidates enam takistada kauba edasimüüki, rentimist, laenutamist või muul viisil äriotstarbelist kasutamist kolmandate isikute poolt.

Intellektuaalomandiõigus ei ole pärast üleminekuperioodi lõppu Euroopa Liidus lõppenud, kui selle õigusega kaitstud kaup on seaduslikult Ühendkuningriigi turule lastud¹¹.

See tähendab, et õiguste omaja või tema loaga isik võib muu hulgas olla vastu sellise kauba Euroopa Liitu importimisele kolmandate isikute poolt või sellise kauba Euroopa Liidu turule laskmisele, edasimüümisele või muul viisil äriotstarbelisele kasutamisele, kui sellise impordi või äriotstarbelise kasutamise näol oleks tegemist asjaomase intellektuaalomandiõiguse rikkumisega.

Intellektuaalomandi õiguste tsiviilõiguslikku kaitset käsitlevate ELi õigusnormidega¹² on eeskätt ette nähtud, et õiguse omaja (või muu vastava õigusega isik) võib võtta meetmeid ja esitada asjaomase intellektuaalomandi õiguse rikkumises kahtlustatavate isikute peale kaebuse asjaomasele õigusasutusele.

B. VÄLJAASTUMISLEPINGU ASJAKOHASED VÄLJAASTUMISEGA SEOTUD SÄTTED

Väljaastumislepingu artiklis 61 on sätestatud, et intellektuaalomandiõigusi, mis olid enne üleminekuperioodi lõppu Euroopa Liidu õiguses ettenähtud tingimuste alusel nii Euroopa Liidus kui ka Ühendkuningriigis lõppenud, käsitatakse ka edaspidi nii Euroopa Liidus kui ka Ühendkuningriigis lõppenuna.

nõukogu 16. detsembri 1986. aasta direktiivi 87/54/EMÜ (pooljuhttoodete topoloogia õiguskaitse kohta) artikli 5 lõige 5 (EÜT L 24, 27.1.1987, lk 36).

Patente käsitlev ELi teisene õigus (kaasa arvatud õigusnormid täiendava kaitse tunnistuste kohta, millega laiendatakse ravimite ja taimekaitsevahendite patentide kaitset) ei sisalda eraldi norme intellektuaalomandi õiguste lõppemise kohta, kuid Euroopa Kohtu kohtupraktikas kinnitust leidnud üldpõhimõtted kehtivad. Samad põhimõtted kehtivad samaväärselt ka kasulike mudelite suhtes (kui need on riigi või ELi õiguse kohaselt intellektuaalomandiõigusega kaitstud) ja kaubanimede suhtes (kui need on riigi või ELi õiguse kohaselt intellektuaalomandi ainuõigustega kaitstud).

⁹ Käesolevas teates ei käsitleta geograafilisi tähiseid.

¹⁰ Järgmiste õiguste puhul on otsustav kriteerium mõnevõrra erinev:

ühenduse sordikaitse: kaupade realiseerimine teistele Euroopa Liidus;

autoriõigus (levitamisoigus): esmamüük või muu omandiõiguse üleminek Euroopa Liidus.

¹¹ Või olenevalt asjaoludest võõrandatud või kui toimunud on esmamüük või muu omandiõiguse üleminek.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (parandatud) (ELT L 195, 2.6.2004, lk 16).

Üldist teavet intellektuaalomandiõiguste suhtes kohaldatavate liidu õigusaktide kohta saab intellektuaalomandiõiguste (https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/intellectual-property_et), autoriõiguse (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/copyright>) ja sordikaitse (https://ec.europa.eu/food/plant/plant_property_rights_en) alaseid ELi õigusnorme käsitlevatelt komisjoni veebisaitidelt. Vajaduse korral lisatakse sealsetele veebilehtedele täiendavat teavet.

Euroopa Komisjon

Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat

Tervise ja toiduohutuse peadirektoraat

Siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEde peadirektoraat